

Sygn. akt I ACz 633/13

POSTANOWIENIE

Dnia 22 kwietnia 2013 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Kremer

po rozpoznaniu w dniu 22 kwietnia 2013 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. R. i R. K.

przeciwko Przedsiębiorstwu (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T.

o zapłatę

na skutek zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 7 lutego 2013 roku, sygn. akt IX GC 562/12

postanawia:

oddalić zażalenie.

Sygn. akt I ACz 633/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił wniosek strony pozwanej Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. o zwolnienie od opłaty sądowej od apelacji.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wyjaśnił, że strona pozwana nie wykazała, że nie ma dostatecznych środków na uiszczenie kosztów sądowych w zakresie opłaty od apelacji w kwocie 15.000 zł. Sąd Okręgowy uznał, że dla oceny zdolności poniesienia kosztów sądowych przez przedsiębiorcę będącego osobą prawną istotna jest wartość uzyskanego przychodu, nie zaś fakt uzyskania straty czy też zysku w danym okresie rozliczeniowym. Decydujące znaczenie dla oceny wniosku ma sytuacja finansowa i majątkowa wnioskującego, oceniana w szerszej perspektywie czasowej. Według bilansu na koniec września 2012 r. strona pozwana posiada środki trwałe o wartości 235.534,10 zł, zapasy materiałów o wartości 2.508.238,22 zł, należności krótkoterminowe o wartości 3.968.898,69 zł. Z tego dokumentu wynika też, że pozwana spółka dysponuje środkami pieniężnymi w kasie i na rachunkach bankowych w kwocie 64.071,17 zł. Z rachunku zysków i strat za okres od stycznia do września 2012 r. wynika, że przychody netto ze sprzedaży produktów wyniosły 4.195.303,83 zł, przy poniesionych kosztach sprzedaży produktów w wysokości 3.121.636,01 zł, dając zysk brutto ze sprzedaży w kwocie 1.073.667,82 zł. W tym okresie strona pozwana osiągnęła stratę z działalności gospodarczej w wysokości 38.939,18 zł. Dodatkowo Sąd Okręgowy uznał, że strona pozwana będąca przedsiębiorcą powinna była już wcześniej zabezpieczyć środki licząc się z możliwością prowadzenia postępowania sądowego. Zasada w postępowaniu cywilnym jest ponoszenie kosztów, a obowiązek ten nie może być traktowany jako mający charakter drugorzędny, zaspokajany dopiero wówczas, gdy strona posiada zbędne, nieprzeznaczone na inne cele środki.

Postanowienie to zaskarżyła strona pozwana i zarzuciła mu **naruszenie art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez błędne przyjęcie, że brak jest**

przesłanek do uwzględnienia wniosku o zwolnienie od opłaty sądowej od apelacji, podczas gdy z przedłożonych do wniosku dokumentów jednoznacznie wynika, iż sytuacji finansowa pozwanej spółki uniemożliwia jej na uiszczenie opłaty od apelacji.

W konkluzji wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i zwolnienie strony pozwanej z obowiązku uiszczenia opłaty sądowej od apelacji.

W uzasadnieniu podała, że znajduje się w bardzo trudnej sytuacji finansowej z powodu nieotrzymania należności od kontrahentów z branży budowlanej. Obecnie toczy się wiele spraw w których strona pozwana dochodzi swoich roszczeń. Konieczność uiszczenia przez stronę pozwaną opłaty od apelacji stanowiłby istotne zagrożenie dla jej stabilności finansowej. Sąd błędnie przyjął, że strona pozwana powinna już wcześniej zabezpieczyć środki finansowe licząc się z możliwością prowadzenia postępowania sądowego, gdyż obecna trudna sytuacja ekonomiczna w branży budowlanej nie uprawnia do takiej konstatacji. Strona pozwana nie mogła przewidzieć, że będzie stroną w tak dużej ilości sporów sądowych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne.

Kodeks postępowania cywilnego, jako zasadę ustanawia obowiązek ponoszenia kosztów sądowych przez uczestników postępowania. Instytucję zwolnienia od kosztów sądowych reguluje w odniesieniu do pozwanego, będącego osobą prawną art. 103 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167, poz. 1398 ze zm.). Zgodnie z powyższym przepisem, osoba prawna może uzyskać zwolnienie od kosztów sądowych o ile wykaze, że nie posiada dostatecznych środków na ich poniesienie. A zatem na wnioskodawcy ciąży obowiązek wykazania, iż z uwagi na sytuację majątkową nie jest w stanie ponieść kosztów sądowych. Do uzyskania przez osobę prawną prowadzącą działalność gospodarczą zwolnienia od kosztów nie wystarczy wykazanie, iż nie posiada ona wystarczających wolnych środków pieniężnych (gotówka), które mogłaby przeznaczyć na pokrycie kosztów sądowych, gdyż pod przy ocenie braku należy wziąć przede wszystkim rozmiar przychodów z prowadzonej działalności i wysokość aktywów (aktywa trwałe i obrotowe). Zatem brak środków na pokrycie kosztów sądowych oznacza również wykazanie braku efektywnych aktywów mogących ulec spieniężeniu w celu spełnienia obowiązku fiskalnego względem Skarbu Państwa w postępowaniu sądowym.

Sąd Apelacyjny podziela poczynione przez Sąd I instancji ustalenia, że sytuacja majątkowa strony pozwanej pozwala na uiszczenie poniesienie kosztów sądowych, które na obecnym etapie sprawy sprowadzają się do opłaty sądowej od apelacji w wysokości 15.000 zł. Opłata ta w porównaniu z przychodami, majątkiem spółki nie uzasadnia przekonania, że skarżąca nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie w orzeczonej części.

Strona pozwana jest przedsiębiorcą prowadzącym działalność gospodarczą, a jej przychody wynoszące 4.195.303,83 zł za okres od stycznia do września 2012 roku wskazują na dużą skalę prowadzenia tej działalności i dużą wartość środków pieniężnych jakimi skarżąca obraca, prowadząc działalność. Z przedłożonego przez stronę bilansu wynika, że na dzień 30 września 2012 r. strona pozwana posiada aktywa trwałe o wartości 235.534,10 zł oraz aktywa obrotowe w wartości 6.682.617,81 zł. Jak wynika z przedłożonego bilansu na dzień 30 września 2012 r. spółka dysponowała kwotą 50.971,17 zł na rachunkach i w kasie, tj. kwotą znacznie większą od należnej opłaty sądowej od apelacji (k. 93 akt sprawy). Strona pozwana na ten dzień posiadała aktywa obrotowe w kwocie 6.682.617,61 zł, w tym zapasy w kwocie 2.508.238,22 zł i należności krótkoterminowe w kwocie 3.968.898,69 zł. Strona pozwana nawet nie wykazała, że nie posiada wystarczających środków obrotowych, z tego względu że przysługujące jej należności są przedmiotem dochodzenia w wielu innych postępowaniach sądowych. Należy podkreślić, że dokumencie jakim jest bilans, w pozycji należności krótkoterminowych od pozostałych jednostek znajduje się odrębna pozycja pt. "należności dochodzone na drodze sądowej". Należności skierowane na drogę sądową ujmuje się w osobnej pozycji aktywów bilansu B.II.2 lit. d) "Należności od pozostałych jednostek dochodzone na drodze sądowej". Zatem zgodnie z zasadami rachunkowości wszystkie należności, które na dzień sporządzania sprawozdania finansowego skierowane są na drogę postępowania

sądowego, winny zostać podane w tej pozycji bilansu. Natomiast z przedłożonego przez stronę pozwaną bilansu sporządzonego na dzień 30 września 2012 r., w pozycji B.II.2 lit. d) zatytułowanej „należności od pozostałych jednostek dochodzone na drodze sądowej” nie zostały zapisana jakiegokolwiek kwota dochodzona na drodze sądowej tytułem przysługującej stronie pozwanej należności. Podkreślić należy, że nawet gdyby należności od kontrahentów strony pozwanej były dochodzone na drodze sądowej dopiero po tym czasie, to pozwana spółka powinna zgodnie ze spoczywającym na niej ciężarem dowodzenia w niniejszym postępowaniu wpadkowym przedłożyć odpowiednie dokumenty księgowo, na tę okoliczność. Zgodnie z zasadami rachunkowości na kontach księgowych rozrachunków ujmuje się wszystkie należności i zobowiązania od momentu ich powstania, aż do całkowitego rozliczenia. Natomiast w trakcie roku obrotowego należności dochodzone na drodze sądowej powinny być ewidencjonowane na osobnym koncie księgowym. Dokumentem, z którego wynika stan nieprzedawnionych należności skierowanych w trakcie roku obrotowego na drogę postępowania sądowego jest wyciąg z konta księgowego 26-4 „Należności dochodzone na drodze sądowej”. Strona pozwana, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, dokumentu takiego nie przedłożyła również w postępowaniu zażaleniowym, zatem nie można uznać, by wykazała, że aktywa obrotowe w postaci należności krótkoterminowych w wysokości łącznej ponad 3.968.898,69 zł będące należnościami od kontrahentów były przedmiotem dochodzenia na drodze sądowej.

W orzecnictwie i doktrynie przyjmuje się, iż w procedurze planowania wydatków związanych z działalnością gospodarczą podmioty prowadzące tę działalność, przewidując obronę swoich praw przed sądem, powinny uwzględniać także konieczność posiadania środków na prowadzenie procesu sądowego. Nie ma żadnych powodów, aby opłaty sądowe będące należnościami Skarbu Państwa miały być regulowane w ostatniej kolejności. Brak środków w rozumieniu art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.10.90.594 j.t.) nie oznacza braku tylko takich środków, których przeznaczenie na jakikolwiek cel jest zbędne (tzn. wolnych). Obowiązek uiszczenia kosztów sądowych nie może być bowiem traktowany jako mający charakter drugorzędny, zaspokajany dopiero wówczas, gdy strona posiada zbędne, nie przeznaczone na inne cele. Strona pozwana winna była tak gospodarować posiadanymi środkami finansowymi, aby zabezpieczyć odpowiednią kwotę na prowadzenie postępowań sądowych, które ze swej natury są odpłatne. Podkreślić należy, że strona pozwana już wcześniej powinna się liczyć z kosztami z tym związanymi i odpowiednio do tego procesu przygotować – również pod względem finansowym (postanowienie Sądu Najwyższego z 31 marca 1987 r. I CZ 26/87, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 1980 r., I CZ 99/80; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 1984 r., II CZ 104/84). W niniejszej sprawie strona pozwana już ośmiu miesięcy - co najmniej otrzymania nakazu zapłaty z dnia 4 lipca 2012 r. wraz z odpisem pozwu miała świadomość i czas na gromadzenie z własnego majątku środków potrzebnych na należności sądowe. W tym stanie rzeczy pozwana spółka ma możliwość wywiązania się z ciężącego na niej obowiązku fiskalnego względem Skarbu Państwa.

Dlatego też, uznając zażalenie za pozbawione podstaw, Sąd Apelacyjny oddalił je, orzekając o tym w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.